

Wat toekomstige beplanning betref, moet ons aanvaar dat rampdroogtes deels 'n klimaatsverskynsel is waarby die boerdery van tyd tot tyd sal moet aanpas.

Rampdroogte is die produk van abnormale lae reënval plus die effek van vorige droogtes plus die invloed van die huidige behandeling (bestokking). Slegs bestokking (d.w.s. die effek van beweiding) kan gemanipuleer word. Laasgenoemde impliseer oorweging van die volgende vyf aspekte:

1. Drakragnorme (en dus veegetalle) sal drasties en op 'n **permanente** grondslag **verminder** moet word.
2. Veegetalle sal op 'n veel **vroeër stadium** by verswakkende weidingstoestande **aangepas** moet word.
3. Boerdery-eenhede sal vergroot moet word.
4. Die produk wat ons kan produseer moet bereedeneer word.
5. Groter differensiasie tussen soorte diere en rasse.

Die eerste prioriteit na die huidige droogte gebreek is, moet dus beperking van veegetalle wees. Die weidingskapasiteitsnorme wat vir die veeverminderingsskema bepaal is en wat nog algemeen gebruik word, moet hersien word. Elke homogene boerderygebied se drakrag moet dan d.m.v. 'n gebiedsvoorskrif onder die grondbewaringswet van toepassing verklaar word.

Ten einde vir staatshulp te kwalifiseer, sal die boer sekere teenprestasies moet lewer soos o.a. vermindering van veegetalle tot 80% of 60% en selfs laer vir fase 2 of fase 3 hulp respektiewelik. Die verkryging van betroubare getalle verdien ook oorweging.

Voorgenoemde maatreëls sal meebring dat baie boerdery-eenhede vergroot sal moet word om 'n

bestaan aan die ondernemer te verseker. Konsolidasie van onekonomiese eenhede moet by wyse van 'n ewolusionêre proses plaasvind (met die nodige simpatie van finansieringsinstellings).

Karakoelboerdery het die suide van SWA 'n redelik bestendige boerderygebied gemaak. Selfs in die huidige moeilike omstandighede is daar nie 'n logiese alternatief nie. Beskerming en bevordering van die bedryf, soos tans die geval is, behoort volgehou en selfs uitgebrei te word. Indien die karakoelpelsbedryf totaal in duie stort, is die verre suide gedoem tot blote bestaansboerdery.

Die verskil in voedingsbehoefte tussen soorte diere, rasse en selfs fisiologiese stadia binne rasse, moet deur voorligting by boere tuisgebring word. Alle kleinveesoorte is nie 'n kleinvee-eenheid nie.

D. SAMEVATTING

Droogtehelpmaatreëls moet in die toekoms as bewaringsmaatreëls gehanteer word en nie primêr as oorlewingsmaatreëls nie. Met ander woorde — hulpskemas om die nadelige gevolge van 'n rampdroogte te verminder moet eerstens op die behoud van die veld ingestel wees.

Droogtehelpkomitees moet op 'n permanente grondslag ingestel word om deurlopende kommunikasie tussen die staat en georganiseerde Landbou te verseker. Groter koördinasie tussen droogtekomitees en grondbewaringskomitees sal nodig wees.

Die voorligtingpoging om uitvoering te gee aan maatreëls wat ingestel word, moet versterk word. Hier het die droogtekomitees ook 'n verantwoordelikheid.

PRAKTIESE OORWEGINGS BY DROOGTEVOEDING

L.C. VAN WYK

ADMINISTRASIE VIR BLANKES, VOORLIGTINGSKANTOOR,
Posbus 224, Karasburg 9000.

Die afgelope maande is baie geskryf en gepraat oor droogtevoeding. Die doel met hierdie artikel is egter om slegs 'n paar fasette van praktiese belang uit te lig.

U is almal vertrouwd met die normale prosedure van droogtevoeding, nl.

1. Lekvoorsiening

Dit moet op 'n vroeë stadium van die droogte voorsien word om

- (a) die proteïene tekort aan te vul,
- (b) die minerale tekorte te wete, P+Ca aan te vul en
- (c) dan 'n bietjie maklik verteerbare energie wat die rumen organismes stimuleer waardeur 'n verhoogde inname verkry word.

2. Aanpassing van veegetalle

3. Byvoeding op die veld

Bo en behalwe lekvoorsiening moet byvoeding in die vorm van energie gegee word.

4. Kraalvoeding

Op 'n stadium moet dit oorweeg word om diere in te bring kraal toe om voluit gevoer te word.

Is hierdie volgorde van ons benadering tot 'n droogte korrek?

Volgens my opinie is dit die korrekte volgorde. 'n Faset wat egter beklemtoon moet word is die aanpassing van veegetalle. Die oorwoë mening is dat dit reeds tot 'n groot mate afgehandel moet wees, voordat met byvoeding op die veld begin word. Dit is 'n aspek wat sterk oorweeg moet word in die praktyk.

Van ander voorsorgmaatreëls soos die enting teen bloednier, dosering teen inwendige parasiete en die dip van die diere vir beskerming teen uitwendige parasiete is ons almal bewus.

In die praktyk is dit ook opvallend dat daar 'n gebrek aan kennis bestaan t.o.v. sekere aspekte van voeding soos byvoorbeeld — die verskil tussen lekvoorsiening en byvoeding.

Met lekvoorsiening word aspekte bedoel soos hulle uiteengesit is onder punt 1.

Met byvoeding word bedoel die voorsiening van addisionele voeding om 'n sekere doelwit te bereik. Voer ons teen 'n onderhoudspeil m.a.w. vir oorlewing, of vir produksie of reproduksie. Ons praat ook van strategiese byvoeding. Daar word dan die een en dan die ander lek gebruik en dan ook te min of te veel sonder die gewenste uitwerking.

'n Paar ander knelpunte wat uitgelig moet word, is die volgende.

1. Wanneer om te begin voer.

Ons hoor dikwels dat ons betyds of vroegtydig moet begin. Dit is egter baie vaag. Is daar 'n definitiewe maatstaf wat gebruik kan word? Die ideaal sou wees om 'n paar diere te merk en met gereelde tussenposes te weeg. Indien gewigsverlies voorkom moet besef word dat byvoeding gegee moet word. Ons beskik egter nie almal oor skale nie en is gevolglik toegesê op waarneming.

2. Wat moet gevoer word.

Voor die handliggend is die antwoord dat beskikbare voere gebruik moet word. Bekende beproefde voere is maar mielies en lusern. Die sjokolademielies word sterk aanbeveel na aanleiding van baie geslaagde proewe op Neudamm.

3. Hoeveelheid wat gevoer moet word.

(a) Lek op die veld

Die sjokolademielies (SM) kan as lek op die veld gegee word teen 80—100 g/skaap/dag. Dit word aanbeveel dat 2—3 keer per week gevoer moet word en nie elke dag nie. Die koste hieraan

verbonde teen die huidige pryse is 2,82 sent per 100 g.

(b) Byvoeding op die veld

Indien nog 'n bietjie hooi op die veld beskikbaar is kan 200 SM/skaap/dag 2 maal per week gegee word teen 'n koste van 5,64 sent per skaap per dag.

Indien die diere met 200 SM per dag nog steeds gewig verloor en by die voergee-plek wag vir die voer moet dit sterk oorweeg word om hulle kraal toe te vat.

4. Kraalvoeding

In die praktyk is swaar dragtige ooie teen 300 g SM en 500 tot 750 g lusernhooi per dag gevoer met goeie gevolge.

Koste: SM @ 300 g per dier per dag = 8,46 sent
Hooi @ 500 g per dier per dag = 7,2 sent
Totaal = 15,66 sent

Indien diere slegs vir onderhoud m.a.w. vir oorlewing op kraal gevoer word, word die volgende hoeveelhede aanbeveel.

200 g SM/skaap/dag = 5,64 sent per skaap/dag
200 g hooi/skaap/dag = 2,84 sent per skaap/dag
Totaal = 8,48 sent per skaap/dag

Dit moet sterk beklemtoon word dat diere in hulle voedingsbehoefte verskil afhangende van die fisiologiese stadium waarin die dier verkeer. Byvoorbeeld, 'n gus ooi se voedingsbehoefte is baie laer as die van 'n dragtige ooi en gedurende die eerste 3 tot 4 maande van dragtigheid is die voedingsbehoefte van die ooi baie laer as gedurende die laaste maand.

By kraalvoeding is dit ook belangrik dat die kragvoer vooraf gegee moet word sodat die diere verplig is om dit te vreet voordat die hooi gevoer word. Dit moet ook oorweeg word om teen pasteurellose te ent aangesien dit probleme kan voorkom as die diere so intensief gevoer word.

Op hierdie stadium word die waarde van ons weiding seker reeds besef. Die rande wat ons vandag vir weiding in die vorm van lekke en voere oor die toonbank betaal laat ons besef wat die waarde van ons natuurlike weiveld is. Ons moet spaarsaam daarmee werk.

TERMIETE — PROBLEEM VAN DIE TOEKOMS

P.F. HORN

ADMINISTRASIE VIR BLANKES, VOORLIGTINGSKANTOOR,
Posbus 71, Maltahöhe 9000.

INLEIDING

Die kaal kol in die spaarkamp word vinnig groter. Net die hardste stoppels bly oor: nêrens lê 'n blaartjie of sprietjie op die harde grond nie. Daar is geen dierspore nie want die kamp word gespaar. Oral word klein hopies korrelrige grond gesien. Hierdie tekens is onmiskenbaar — termiete!

Groot dele van ons land ondervind 'n ernstige droogte; trouens, dit is een van die belangwekkendste gebeurtenisse die afgelope paar jaar. Die implikasies daarvan

omvat alle fasette van ons bestaan. Afgesien van die droogte deel 'n hele reeks ander probleme nou die kalklig. Intussen is 'n minder opsigtelike probleem besig om ernstige afmetings aan te neem. Grasdraertermiete vermeerder baie vinnig gedurende droogtes en vererger die invloed van ondergemiddelde reënval. Droogtes duur ook langer omdat weidingsplante ernstig beskadig word deur die termiete. Omdat termietbesmettings relatief onopsigtelik is, word hulle dikwels misgekyk of net van hulle bestaan vergeet. Dit is kortstigtig en kan net lei tot ernstige probleme vorentoe.